

1. Ab instantiā	Звільнення від суду (залишаючись під підозрою)
2. Acta emendāre	Внести виправлення в протокол
3. Actore non probante reus absolvitur	Відповідач звільняється за умови не доведення позивачем позова
4. Actio in persōnam	Особистий позов
5. Actio in rem	Речовий позов
6. Actio quiescit	Справу призупинено
7. Actio quod metus causa	Позов проти погрози
8. Actiōnem denegāre	Відмовити у прийнятті позовної заяви
9. Actor, ōris m	Позивач
10. Actuarius	Секретар
11. Ad acta	До справи (долучити)
12. Ad deliberandum	На роздум
13. Ad iudicium adesse	З'явитися до суду
14. Ad melius inquirendum	На дослідження
15. Ad referendum	До повідомлення, до розгляду. Умовне підписання міжнародного договору
16. Advocātus diabōli	Адвокат диявола, затятий обвинувачував
17. Album iudicum	Список суддів
18. Alibi	Алібі
19. Ambītus	Підкуп виборців
20. Appellatiōnem interponēre	Подати апеляцію
21. Arra poenālis	Штрафний завдаток
22. Arrestatio navium	Арешт кораблів
23. Arrogatio legis	Скасування закону
24. Articūlus secretissimus	Найсекретніша частина договору
25. Assessor	Засідатель
26. Audiātur et altēra pars!	Хай буде вислухана й інша сторона
27. Audire querēlam	Вислухати скаргу
28. Authenticus	Дійсний, справжній
29. Avisatio de periurio	Попередження про відповідальність за неправдиве показання
30. Bellum omnium contra omnes	Війна усіх проти усіх
31. Casus a nullo praestāre	За випадок ніхто не відповідає
32. Casus belli	Привід до війни
33. Casus foedēris	Договірний випадок
34. Causa cadēre	Програти справу
35. Causā cognītā	По ознайомленні з обставинами справи
36. Causa credendi	Причина для довіри
37. Causa desistēre	Відмовитися від позову
38. Causa iusta	Законне обґрунтування
39. Causa privata	Приватна справа
40. Causa solvendi	Причина для звільнення
41. Causam dicēre	Захищатися в суді
42. Causam discēre	Вивчати справу
43. Causam vincēre	Виграти справу
44. Cetēris parībus	З інших рівних умов
45. Comītas gentium	Міжнародна чемність
46. Conditio sine qua non	Істотна умова договору
47. Contra factum non est argumentum	Проти факту немає доказу
48. Consensus gentium	Згода народів
49. Consilium	Нарада
50. Convenire	Подавати позов
51. Corpus delicti	Склад злочину

52. Corpus iuris	Звід права
53. Cui bono? Cui prodest?	Кому вигідно? Кому на користь?
54. Culpa in concrēto	Вина конкретної особи
55. Culpa lata	Тяжка провина
56. Culpa levis	Незначна провина
57. De facto	Насправді ,фактично
58. De iure	За правом, юридично
59. De lege ferenda	З точки зору майбутнього закону
60. De lege lata	З точки зору чинного закону
61. Delictum	Правопорушення
62. De planō	Не вносячи в засідання
63. Deferre controversiam ad arbītrum	Передати спір на вирішення арбітра
64. Deportatio	Найсуровіший вид вигнання
65. Diem eximēre	Відмінити засідання
66. Diem sententiae proferre	Відкласти оголошення рішення
67. Dies a quo	Початок терміну
68. Dies actiōnis exit	Термін для подання позову минає (закінчується)
69. Dies ad quem	Кінець терміну
70. Divīde et impēra!	Поділяй і володарюй!
71. Dolus malus	Злий намір
72. Do, ut des, facio, ut facias	Я даю, щоб ти дав, я роблю, щоб ти зробив
73. Dura lex, sed lex	Закон суворий, але закон
74. Emptio-venditio	Купівля-продаж
75. Eradēre albō advocatōrum	Виключити зі складу адвокатури
76. Ex contractu	За договором
77. Ex iniuria non oriūtur ius	З порушення права не народжується право
78. Ex lege	За законом
79. Ex officio	З обов'язку служби, з власної ініціативи
80. Ex turpi causa actio non oriūtur	Позов не виникає на незаконній підставі
81. Exemplum	Приклад, копія
82. Exequātur	Нехай виконує
83. Exercitio iudiciōrum	Судочинство
84. Exponēre rem	Викласти обставини справи
85. Extra ordinem	Надзвичайний
86. Facta concludentia	Підсумкові факти
87. Fide iussor	Гарант
88. Furtum manifestum	Розкрита крадіжка
89. Furtum nec manifestum	Нерозкрита крадіжка
90. Gestor negotiōrum	Повірений у справах
91. Grata, rata et accepta	Бажано, чинно і прийнято
92. Hereditas iacens	Ще не прийнятий спадок
93. Ianuis clausis	За зачиненими дверима
94. Ignorantia non est argumentum	Незнання не є доказом
95. Imperium et potestas	Влада і могутність
96. In alieno solo	На чужій землі
97. In camērā	В кабінеті, не вносячи в засідання
98. In contumaciam	Заочно
99. In custodiam dare	Взяти під варту
100. In dubio melior est causa possidentis	При сумніві перемога на боці фактичного власника
101. In flagranti delicto	На місці злочину
102. In iudiciō	Судова стадія, яка проходила у суді
103. In iure	Судова стадія, яка проходила у претора
104. In tabellas refferre	Занести до протоколу
105. Index	Покажчик, виписка
106. Instrumentum	Документ
107. Interlocutio	Попередня ухвала (постанова)

108.	Interventio accessoria	Вступ (тобто втручання) третьої особи
109.	Interventio principālis	Вступ третьої особи із самостійним позовом
110.	Ipsō iure	В силу закону
111.	Iudicia administrāre	Відати судовою частиною
112.	Iudicium disturbāre	Порушувати порядок судового засідання
113.	Iuris consultus	Знавець права
114.	Iuris praecepta sunt haec: honeste vivēre, neminem laedēre, suū cuique tribuēre	Настанови права такі: чесно жити, нікому не шкодити, надавати кожному належне
115.	Ius abutendi	Право повної власності, право розпоряджатися
116.	Ius civile	Цивільне право
117.	Ius cogens	Право, що примушує
118.	Ius commercii	Право ведення торгівлі
119.	Ius conubii	Право вступати в шлюб з римською громадянкою
120.	Ius dicēre	Проголошувати право, вершити суд, розбирати справу
121.	Ius est ars boni et aequi	Право є мистецтво добра і справедливості
122.	Ius fruendi	Право одержувати прибутки
123.	Ius gentium	Міжнародне право, право народів
124.	Ius humanum	Людське право
125.	Ius mercatoria	Міжнародне торгівельне право
126.	Ius navigandi	Право судноплавства
127.	Ius non scriptum	Неписане право
128.	Ius possidendi	Право володіння
129.	Ius praediorum urbanorum	Право користування чужою міською землею
130.	Ius pretorium	Преторське право
131.	Ius privatum	Приватне право
132.	Ius publici respondēre	Офіційні консультації
133.	Ius publicum	Публічне право
134.	Ius sanguinis	Право крові
135.	Ius scriptum	Писане право
136.	Ius soli	Право ґрунту
137.	Ius suffragii	Право голосування
138.	Ius utendi	Право користуватися
139.	Ius vicinitatis	Право помсти
140.	Ius vindicandi	Право захищати
141.	Ius vitae necisque	Право життя і смерті
142.	Iustitia est fundamentum regni	Правосуддя – фундамент держави
143.	L. s. (locus signi)	Місце печатки
144.	Legem brevem esse oportet	Закон має бути коротким
145.	Lex et regio	Закон і країна
146.	Lex pisterior derōgat priori	Наступний закон відмінняє попередній
147.	Lex prospicit, non respicit	Закон не має зворотної сили
148.	Lex retro non agit	Закон не має зворотної сили
149.	Lex semper certa est	Закон завжди точний
150.	Lex speciālis derōgat generāli	Спеціальний закон виключає дію загального закону
151.	Libellō adire praefectum	Подати заяву начальникові
152.	Libellum concipere	Скласти заяву
153.	Libellus accusatorius	Обвинувальний вирок
154.	Libellus appellatiōnis	Апеляційна скарга
155.	Libellus conventiōnis	Позовна заява
156.	Libellus	Книжка, письмова заява
157.	Libertās est potestas faciendi id, quod iure licet	Свобода є можливість роботи те, що дозволено по праву
158.	Libērum veto	Вільне „забороняю”
159.	Locum tenens	Той, хто тримає місце
160.	Locus regit actum	Форма угоди визначається місцем (її укладання)
161.	Locus sigilli (L.S.)	Місце для печатки

162.	Locus standi	Точка зору
163.	Locatio-conductio	Договір найму
164.	Lucrum cessans	Втрачена вигода
165.	Manifestum non eget probatione	Очевидне не потребує доказу
166.	Mare altum	Відкрите море
167.	Mare clausum	Закрите море
168.	Matrimonium iustum	Законний римський шлюб
169.	Medicīna forensis	Судова медицина
170.	Memorandum	Меморандум
171.	Metus	Погроза
172.	Modus acquirendi	Спосіб набуття права власності
173.	Modus procendi	Образ дії
174.	Modus vivendi	Спосіб життя. Тимчасова угода
175.	Mors civilis	Цивільна смерть. Позбавлення громадських прав
176.	Mos legem regit	Звичай править законом
177.	Nemo debet bis puniri pro uno delicto	Ніхто не може бути покараний двічі за одне й те саме правопорушення
178.	Non bis in idem	Не карати двічі за одне й те ж
179.	Non liquet (N.L.)	Не зрозуміло
180.	Non omne, quod licet, honestum est	Не все, що дозволяється, гідне поваги
181.	Nullum crimen, nulla poena sine lege	Немає злочину, немає покарання, якщо вони не передбачені законом
182.	Nuptias facit consensus	Шлюб укладається угодою
183.	Occupatio nullius	Заволодіння нічиєю річчю
184.	Omne ius hominū causa constitutum est	Будь-яке право встановлюється для людей
185.	Onus probandi	Тягар доказу
186.	Opē exceptionis	В порядку заперечення
187.	Opinio iuris gentium	Думка права народів
188.	Ordo iudiciōrum	Судоустрій
189.	Pacta sunt servanda	Угоди треба дотримуватись
190.	Pactum est duōrum consensus atque conventio	Пакт є згода і угода двох сторін
191.	Par in parem non habet iurisdictionem	Рівний проти рівного не має юрисдикції
192.	Partium meārum non est	Мені не підсудне
193.	Pater familias	Глава сімейства
194.	Pater est quem nuptiae demonstrant	Батьком є той, на кого показує шлюб
195.	Pendentē appellatiōne	До розгляду скарги
196.	Pendentē litē	До закінчення судового провадження
197.	Per acclamatōnem	Через виголошення
198.	Per contumaciam	В зв'язку з упертою неявкою відповідача
199.	Per legis actiōnes	Діяти законним чином
200.	Persōna de facto	Особа без громадянства
201.	Persōna grata	Особа бажана, дипломат
202.	Persōna non grata	Особа не бажана
203.	Plena probatio	Повний доказ
204.	Pleno iure	З повним правом
205.	Post factum	Після зробленого
206.	Primus inter pares	Перший серед рівних
207.	Prior tempore – potior iure	Перший у часі – сильніший у праві
208.	Pro poenā	В покарання
209.	Pro tribunāli	У судовому засіданні
210.	Quaesitor	Слідчий
211.	Querēla	Скарга
212.	Querimonia habetur	Надійшла скарга
213.	Qui iure suo utitur, neminem laedit	Хто користується своїм правом, той нічиїх прав не

	порушує
214. Qui mandat solvĕri, ipse vidĕtur	Хто накаже іншому виконати, той ніби виконав (це) сам
215. Qui pro quo	Одне замість іншого
216. Rebus sic stantibus	Доки обставини не змінилися
217. Reductio ad absurdum	Зведення до абсурду
218. Referente praeside	По доповіді голови
219. Reformatio in peius	Посилення санкції при відміні вироку по скарзі засудженого
220. Reicĕre iudicem	Відвести суддю
221. Removĕre officio	Усунути з посади
222. Reo absente	За відсутності відповідача
223. Repudiare officium	Відмовитися від посади
224. Res communis	Спільна річ
225. Res extra commercium	Речі, вилучені з торгового обороту
226. Res fundibilis	Замінна річ
227. Res in commercio	Речі, що знаходяться в торговому обороті
228. Res iudicate pro veritate est	Постанова суду приймається за істину
229. Res nullius	Нічия річ
230. Respondere, cavere, agere	Давати висновки, складати документи, виступати в суді (три види діяльності юриста)
231. Reus	Відповідач, підсудний
232. Revocare ad alium iudicium	Просити про перенесення до іншого суду
233. Salus populi suprema lex	Благо народу – найвищий закон
234. Salvo iure	З повним правом
235. Scriba	Переписувач, секретар
236. Sententia absolutoria	Виправдальний вирок
237. Sententiam ferre	Винести рішення
238. Sententiam pronuntiare	Оголосити рішення
239. Sine die	Без зазначення терміну
240. Sine provocatiōe	Без оскарження
241. Stare decisis	Дотримуватися прецедентів
242. Status in statu	Держава в державі
243. Status quo	Існуючий стан
244. Sub iudice lis est	Справа ще у провадженні
245. Subscriptio	Підпис
246. Tabella quaestiōnis	Протокол допиту
247. Tabula rasa	Чиста дошка. Принцип невідповідальності новоствореної держави за зобов'язання попередньої
248. Tabularium	Архів
249. Tacitus consensus	Мовчазна згода
250. Terra nullius	Нічийна земля
251. Testes citare	Викликати свідків
252. Testes interrogare	Допитувати свідків
253. Testes muti	Німі свідки
254. Testes producere	Виставити свідками (когось)
255. Testimonium recitare	Оголошувати показання
256. Testis oculatus pluris est, quam audiatur decem	Один очевидець вартий десяти тих, що чули
257. Ultima ratio	Останній засіб
258. Ultimatissimum	Найсупорішій ультиматум
259. Ultra vires	З перевищенням повноважень
260. Usufructus	Право користування чужою річчю і одержання прибутків з неї
261. Uti possidetis	Як ви володієте (володійте і надалі). Дипломатична формула взаємовизнання прав конфліктуючих сторін на захоплені ними території

262. Veritas magis amicitia	Істина дорожче дружби
263. Veto	Забороняю
264. Viator	Судовий розсильний
265. Vis maior	Непоборна сила, нездоланна сила
266. Vox populi-vox dei	Голос народу – голос бога